

Vergaderjaar 1999–2000 Nr. 344

27 288 (R 1663)**Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Costa Rica inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen, met Protocol; 's-Gravenhage, 21 mei 1999****Nr. 1****BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN**

Aan de Voorzitters van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 augustus 2000

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 14 september 2000.

De wens dat het verdrag aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen kan door of namens een van de Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of door de Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 14 oktober 2000.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, eerste en tweede lid, en artikel 5, eerste en tweede lid, van de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 21 mei 1999 te 's-Gravenhage totstandgekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Costa Rica inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen, met Protocol (Trb. 1999, 112)¹.

Een toelichtende nota bij dit verdrag treft U eveneens hierbij aan.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 13 september 2000 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. J. van Aartsen

¹ Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

TOELICHTENDE NOTA

Algemeen

Een verdrag inzake de bevordering en bescherming van investeringen heeft tot doel investeringen over en weer bescherming te bieden ter aanvulling van de bescherming op grond van de wetten en regelingen van de verdragspartijen en onder andere daarmee zulke investeringen te bevorderen.

Het overleg inzake het onderhavige verdrag heeft plaatsgevonden op initiatief van Nederland.

Het verdrag, dat gebaseerd is op het Nederlandse modelverdrag, garandeert non-discriminatoire behandeling van investeringen en een vrije transfer van betalingen verband houdend met een investering. Er worden tevens regels gesteld omtrent onteigening van een investering en eventuele geschillen kunnen aan onpartijdige internationale arbitrage worden onderworpen.

Economische situatie in Costa Rica

Costa Rica heeft met ongeveer 3,5 miljoen inwoners een kleine binnenlandse markt. Costa Rica is het welvarendste land van Midden-Amerika, met een bruto nationaal product (BNP) van US \$ 10,2 miljard in 1998 en het hoogste BNP per hoofd van de bevolking van alle landen in de regio. Costa Rica heeft voor Midden-Amerikaanse begrippen een redelijk gelijke inkomensverdeling.

De buitenlandse schuld is met US \$ 4 miljard (ongeveer 40% van het BNP) relatief hoog. Costa Rica kende in 1998 een economische groei van ruim 6%, terwijl de groei in 1999 voorlopig op 7% wordt geschat. De inflatie blijft echter op een relatief hoog niveau (10,5% in 1999), maar leidt niet tot overmatige spanning op de wisselkoers. De Centrale Bank voert reeds jaren een beleid van stapsgewijze en gecontroleerde devaluatie ten opzichte van de dollar. Voor de komende jaren wordt een geleidelijke daling van de inflatie verwacht. Costa Rica heeft jarenlang een structureel tekort op de handelsbalans en op de lopende rekening van de betalingsbalans gekend. Dat tekort kwam met name door de sterke import gerelateerde binnenlandse vraag en de lage prijzen voor koffie (naast bananen één van de belangrijkste exportproducten). Door de sterke exportgroei van producten van een in Costa Rica gevestigde Amerikaanse computerchipsfabrikant kende Costa Rica in 1999 een overschot op de lopende rekening.

Het beleid van de in 1998 nieuw gekozen regering is gericht op voortzetting van het enige jaren geleden gestarte economisch liberalisatieprogramma. Het terugdringen van de buitenlandse schuld krijgt daarbij prioriteit. Daarnaast wordt verdere handelsliberalisatie nagestreefd. Ook zal worden geprobeerd de privatisering en het beëindigen van overheidsmonopolies meer vaart te geven, terwijl het terugdringen van de overheidsuitgaven en verdere belastinghervormingen de financiële positie van de overheid moeten verbeteren. Daarbij wordt gestreefd naar een overlegmodel, waar alle partijen bij betrokken zijn, inclusief de politieke oppositie en de vakbeweging. Ingegeven door de achterblijvende binnenlandse investeringen heeft Costa Rica de afgelopen jaren met succes een actieve politiek ter stimulering van buitenlandse investeringen gevoerd. Na Chili is Costa Rica het Latijns-Amerikaanse land met de hoogste buitenlandse investeringen per hoofd van de bevolking. Costa Rica richt zich daarbij met name op kennisintensieve bedrijfstakken. De miljardeninvestering van een Amerikaanse computerchipsfabrikant is tot nu toe het grootste succes.

Bilaterale economische betrekkingen

De totale waarde van de bilaterale handel tussen Nederland en Costa Rica bedroeg in 1998 ruim f 350 miljoen. Costa Rica heeft in de handelsrelatie met Nederland een aanzienlijk handelsoverschot.

De Nederlandse uitvoer naar Costa Rica heeft, na een terugval in 1996, de afgelopen jaren een forse groei te zien gegeven tot een niveau van f 80 miljoen. Deze groeitrend heeft zich in de eerste zes maanden van 1999 doorgezet. De belangrijkste exportproducten zijn medicinale producten, voedingsmiddelen, elektrische apparatuur en chemische producten.

De Nederlandse invoer uit Costa Rica was in 1998 ruim f 272 miljoen (groei van ruim 50% ten opzichte van 1995) en bestond voornamelijk uit landbouwproducten, waaronder groenten, fruit en koffie, en computerchips. In de eerste zes maanden van 1999 werd voor ruim f 170 miljoen uit Costa Rica ingevoerd (zelfde periode in 1998: f 146 miljoen).

De Nederlandse investeringen in Costa Rica bedragen naar schatting f 200 miljoen en zijn voornamelijk geconcentreerd in verkoop en distributie, toerisme en tuin- en bosbouw (teakplantages). Voorts zijn diverse Nederlandse consultancy- en aannemersbedrijven op incidentele schaal werkzaam in Costa Rica.

Koninkrijkspositie

De regeringen van de Nederlandse Antillen en van Aruba hebben te kennen gegeven medegelding van dit verdrag te wensen.

De regering van de Nederlandse Antillen beschouwt Costa Rica als een potentiële markt voor export en dienstverlening door bedrijven in de Nederlandse Antillen. Investeringsbeschermingsverdragen kunnen een stimulans betekenen voor de totstandkoming van buitenlandse investeringen en joint-ventures.

De regering van Aruba streeft naar diversificatie van de economie en ziet daarbij het aantrekken van buitenlandse investeringen en het bevorderen van de handelsbetrekkingen van Aruba als belangrijke instrumenten. Het vastleggen van bindende normen inzake de behandeling van de investeringen in een investeringsbeschermingsverdrag wordt gezien als een van de middelen ter verbetering van de concurrentiepositie van Aruba.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 geeft een omschrijving van diverse in het verdrag voorkomende begrippen. Het verdrag dekt zowel directe als indirecte investeringen (investeringsgedaan door een in het gastland opgerichte rechtspersoon), maar investeringen onder toezicht van een rechtspersoon opgericht in een derde land, vallen buiten de werkingssfeer van dit verdrag. De omschrijving van de term investeringen (onderdeel a) is niet limitatief.

Artikel 2 bevestigt de bevoegdheid van de verdragspartijen om over de toelating van investeringen te beslissen en om voorwaarden aan investeerders op te leggen.

Artikel 3 gaat over de behandeling die investeringen op het grondgebied van de andere partij zullen krijgen. Er wordt voorzien in eerlijke en rechtvaardige behandeling van de investeringen en een verbod tot het nemen van onredelijke of discriminatoire maatregelen jegens de investeerder. Dit wordt nader gespecificeerd als de meest gunstige van de behandeling die investeringen van eigen onderdanen of die van derde landen genieten. De voordelen die aan onderdanen van derde landen worden gegeven in het kader van een douane-unie, een economische unie, monetaire unie of een vergelijkbare instelling, behoeven niet aan onderdanen van de andere verdragspartij gegeven te worden.

Artikel 4 voorziet met betrekking tot belastingen, heffingen en dergelijke

en fiscale voordelen in een behandeling van de investeringen die niet minder gunstig is dan de meest gunstige van de behandeling die investeringen van eigen onderdanen of die van derde landen in gelijke omstandigheden genieten, alsmede in een aantal uitzonderingen op dit beginsel.

Artikel 5 garandeert dat alle betalingen die verband houden met een investering kunnen worden overgemaakt in convertibele valuta zonder beperking of vertraging. De opsomming van categorieën betalingen is niet limitatief. Dit artikel garandeert eveneens vrije transfer van de in artikel 7 bedoelde compensatie voor verliezen als gevolg van bijvoorbeeld oorlog of revolutie. In het protocol bij het verdrag wordt nadere uitleg gegeven aan het begrip «zonder beperking of vertraging», inhoudende dat een overmaking uiterlijk binnen twee maanden, nadat het verzoek daartoe is ingediend, plaatsvindt.

Artikel 6 omschrijft de voorwaarden die het onrechtmatig karakter ontnemen aan maatregelen die leiden tot onvrijwillig bezitsverlies van een investering. Er worden waarborgen gegeven voor de betaling van een rechtvaardige schadeloosstelling, waarbij de billijke marktwaarde van de investering, direct voorafgaand aan de onteigening of het bekend worden van de onteigeningsmaatregelen, bepalend is en waarbij een vertraging in de betaling daarvan tot compensatie leidt. In het Nederlandse modelverdrag wordt uitgegaan van de werkelijke waarde van de investering. Costa Rica stelde echter voor de term «eerlijke prijs» te gebruiken. Aan Nederlandse zijde werd dit niet aanvaardbaar geacht. Uiteindelijk werd een compromis bereikt over de term «billijke marktwaarde». Een (billijke) marktwaarde, gebaseerd op vraag en aanbod, zal bekend of vast te stellen zijn en doorgaans te toetsen zijn aan de waarde van vergelijkbare investeringen waardoor deze waarde vrijwel overeen zal komen met de werkelijke waarde. In het protocol is vastgelegd dat dit artikel niet de bevoegdheid van de verdragspartijen aantast om, ook met derde landen, te onderhandelen over kwantitatieve uitvoerbeperkingen en om daaraan uitvoering te geven in overeenstemming met het internationaal recht. Het niet toedelen van uitvoerquota aan investeerders vormt derhalve geen grond voor een beroep op dit artikel. Onverlet blijft het bepaalde in artikel 3.

Artikel 8 bevat de erkenning van subrogatie met het oog op een uitkering wegens niet-commerciële schade uit hoofde van een investeringsverzekering, zoals op grond van de Regeling herverzekering investeringen.

Artikel 9 behandelt de geschillenbeslechting tussen de investeerder en het gastland, ook wel «diagonale arbitrage» genoemd. Voorzien is in een vriendschappelijke oplossing van een geschil (eerste lid). De verdragspartijen stemmen er op voorhand mee in dat, als dat niet binnen zes maanden mogelijk is, het geschil op verzoek van de investeerder kan worden onderworpen aan internationale arbitrage (tweede lid). Een geschil kan worden voorgelegd aan het Internationale Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen (ICSID), op grond van het op 18 maart 1965 te Washington tot stand gekomen Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten (Trb. 1966, 152, laatstelijk Trb. 1994, 126), hierna ICSID-verdrag (tweede lid, onderdeel a). Nederland en Costa Rica zijn beide partij bij het ICSID-verdrag. Er is echter rekening gehouden met de mogelijkheid dat een van beide verdragspartijen of beide het ICSID-verdrag opzeggen. In dat geval zijn er de volgende mogelijkheden voor internationale arbitrage. Indien één van beide verdragspartijen geen partij is bij het ICSID-verdrag, kan een geschil worden voorgelegd aan ICSID onder de Regels inzake de Aanvullende Voorziening voor de toepassing van procedures door het secretariaat van het Centrum (tweede lid, onderdeel b). Indien géén van beide verdragspartijen partij is bij het ICSID-verdrag, kan een geschil worden voorgelegd aan een ad hoc tribunaal onder de arbitrageregels van de Commissie voor Internationaal

Handelsrecht van de Verenigde Naties (tweede lid, onderdeel c). Rechtspersonen, die onderdaan zijn van een verdragspartij en die voordat het geschil optreedt onder toezicht stonden van een onderdaan van de andere verdragspartij, worden in overeenstemming met artikel 25, tweede lid, onder b, van het ICSID-verdrag beschouwd als onderdaan van de andere verdragspartij (derde lid). Arbitrageuitspraken in een geschil zijn definitief en bindend voor de partijen bij het geschil (vierde lid). Een investeerder kan ook besluiten om een geschil aan een nationaal rechtcollege voor te leggen. Indien een geschil betreffende een investering op het grondgebied van Costa Rica aan een nationaal rechtcollege is voorgelegd, kan dat geschil niet aan internationale arbitrage worden onderworpen, tenzij een bevoegde nationale rechter nog geen definitief oordeel heeft geveld. Een soortgelijke beperking geldt niet voor geschillen over investeringen op het grondgebied van het Koninkrijk (vijfde lid).

Artikel 10 bepaalt dat het verdrag van toepassing is op alle investeringen van investeerders van de ene verdragspartij op het grondgebied van de andere verdragspartij, die gedaan zijn overeenkomstig de wetten en regels, waaronder die op het gebied van arbeid en milieu, van de laatstgenoemde verdragspartij. Investeringen die vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het verdrag zijn gedaan, vallen daar ook onder. De bepalingen van het verdrag zijn echter niet van toepassing op een investeringsgeschil dat zich voordeed vóór de inwerkingtreding van het verdrag en evenmin op een vordering die was afgedaan voorafgaand aan dat tijdstip.

Artikel 12 omschrijft de behandeling van een geschil tussen verdragspartijen. De voorzitter van het arbitragetribunaal, bedoeld in dit artikel, moet een onderdaan zijn van een derde land (eerste lid). In het vijfde lid is bepaald dat het tribunaal beslist op basis van internationaal recht en relevant nationaal recht. De kosten van het tribunaal worden gelijkelijk verdeeld tussen de verdragspartijen, tenzij het tribunaal anders beslist (achtste lid).

Artikel 14 geeft aan dat het verdrag een looptijd heeft van 10 jaar, waarna het stilzwijgend wordt verlengd met periodes van telkens 10 jaar, behoudens opzegging met een termijn van zes maanden. In het laatste geval zal een overgangsregeling van 15 jaar gelden ten aanzien van vóór de beëindiging van het verdrag gedane investeringen (derde lid).

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
G. Ybema

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. J. van Aartsen

De Minister van Financiën,
G. Zalm